

TRAIAN BRĂILEANU IN DOCUMENTS (IV)

Radu Florian Bruja
„Stephan the Great” University, Suceava

Rezumat: În urma Decretului din 14 septembrie 1940, statul român a fost declarat „stat național legionar”, Mișcarea Legionară devenind singura formațiune politică recunoscută iar generalul Ion Antonescu, „conducător al statului” și „șeful regimului legionar”. Cu acest prilej, Mișcarea Legionară a preluat o serie de ministere, iar doi bucovineni au intrat în guvern: Traian Brăileanu la Ministerul Educației, Cultelor și Patrimoniului și Vasile Iașinski la Ministerul Sănătății, Muncii și Ocrotirilor Sociale. Traian Brăileanu a fost numit ministru pentru că trecea, după moartea lui Nae Ionescu, drept adevăratul ideolog al Mișcării Legionare. Problemele cu care s-a confruntat Ministrul au provenit, în prima etapă, din necesitatea de a încadra în posturile de profesori, educatori, preoți, de a asigura posibilitatea continuării studiilor la diferitele niveluri pentru românii din provinciile cedate. O a doua linie o activității lui Traian Brăileanu era românizarea învățământului care impunea măsuri legislative și administrative pentru a oferi compensații morale celor care au suferit în 1938-1940, urmate de reintegrarea lor profesională. La 28 septembrie 1940, Traian Brăileanu a semnat un Decretul prin care prevedea pensionarea tuturor profesorilor care aveau împlinit 65 de ani, cel mai important caz fiind cel al lui Nicolae Iorga. Alte măsuri luate de Brăileanu vizau organizarea asociațiilor studențești, dar și eliminarea semnelor necreștine din spațiile care aparțineau ministerului. Cea mai controversată dintre măsurile sale viza eliminarea evreilor din instituțiile școlare sau anexe acestora. Traian Brăileanu a împărtășit soarta celorlalți miniștri legionari, după evenimentele din 21-23 ianuarie 1941 cariera sa apropiindu-se de final.

Résumé : A la suite du Décret de 14 septembre 1940, l'Etat Roumain a été déclaré «Etat national légionnaire», le Mouvement Légionnaire est devenu la seule formation politique reconnue, et le général Ion Antonescu, «le dirigeant de l'Etat» et «le chef du régime légionnaire». A cette occasion, le Mouvement Légionnaire a pris une série de ministères et deux bucoviniens sont entrés dans le gouvernement : Traian Brăileanu au Ministère de l'Education, des Cultes et du Patrimoine et Vasile Iașinski au Ministère de la Santé, du Travail et de la Protection Sociale. Traian Brăileanu a été nommé ministre parce qu'il passait, après la mort de Nae Ionescu, comme le véritable idéologue du Mouvement légionnaire. Les problèmes avec lesquels s'est confronté le ministre sont venus, durant la première étape, de la nécessité d'encadrer dans les postes des professeurs, enseignants, prêtres, d'assurer la possibilité de la continuation des études à différents niveaux pour les Roumains des provinces cédées. Une seconde ligne de l'activité de Traian Brăileanu était celle de la roumanisation morale de ceux qui ont souffert en 1938-1940 et leur réintégration professionnelle. Le 28 septembre 1940, Traian Brăileanu a signé un décret par lequel il prévoyait la retraite de tous les professeurs qui avaient déjà l'âge de 65 années, le plus important cas étant celui de Nicolae Iorga. Autres mesures prises par Brăileanu visaient l'organisation des associations estudiantines, mais aussi l'élimination des signes pas chrétiens des espaces qui appartenaient au ministère. La plus controversée de ses mesures

visait l'élimination des Juifs des Institutions scolaires ou des annexes de celles-ci. Traian Brăileanu a eu, lui aussi, le sort des autres ministres légionnaires, après les événements de 21-23 janvier 1941, sa carrière s'est approchée de sa fin.

Keywords: *Legionary Movement, Minister of Education, Cults and Culture, ethnical purifications, anti-Semitism, Traian Brăileanu.*

We present in this episode a few of the actions and facts of Traian Brăileanu, having the quality of Minister of Education, Cults and Culture during the Ion Antonescu – the Legionary Movement bicephalous government. The period September 1940- January 1941 meant the most important moment of the political career to the professor and sociologist from Cernăuți. Unfortunately, for him, the peak moment of his career was identified with one of the most difficult moment from the history of the contemporary Romania and with a black pages of his existence- the national legionary state. By the Decree no. 3151 from 14 September 1940, the Romanian state was declared “national legionary state”, the Legionary Movement becoming the only political structure acknowledged and the general Ion Antonescu became “the leader of the state” and “the head of the legionary regime”. The Legionary movement took over a series of important ministries: the Ministry of Foreign Affairs by Mihail Sturdza, The Ministry of Interior by Constantin Petrovicescu and the Police and Security Services. Two people from Bukovina joined the government, Traian Brăileanu for the Ministry of Education, Cults and Patrimony and Vasile Iasinschi for the Ministry of Health, Labor and Social Protection. Traian Brăileanu was appointed minister because he passed, after the death of Nae Ionescu, for the true ideologist of the Legionary Movement. Traian Brăileanu was, according to Horia Sima, a specialist in the matters related to education and “the most prepared person from all the Movement to take care of this Ministry”¹.

The problems faced by the Ministry of Education, Cults and Arts came, in the first stage, from the necessity to appoint in the positions of teachers, educators, priests, to assure the possibility of continuing the studies at different levels for the Romanian from the surrendered areas. Their problem was in the attention of the authorities until the end of the year 1940. Besides these difficulties, it was also necessary to help the poor students, the forming and functioning of commissions for revising the situation of the teaching staff, the problem of priests’ wage system. The “Romanization line” imposed legislative and administrative measures in order to offer moral compensations to those who suffered in 1938-1940, and to support their professional reintegration².

Traian Brăileanu was concerned with the appointment in the university system of the Professors refugees from the Cernăuți University. Therefore, in Bucharest Teofil Sauciuc Săveanu, Constantin Narly, Dimitrie Marmeliuc, Dragoș Protopopescu, Mircea Florian, Leca Morariu, Radu Sbiera, Grigore Nandriș, Sever Pop and Ion Nistor were appointed³. As minister, Traian Brăileanu followed the political ideas of the Legion, signing on September 28th and November 1st 1940 the decrees by which the professor that were 65 years old were retired thus Nicolae Iorga was removed from education. The law addresses two issues. A first article referred to

the cancellation of university autonomy through the possibility of the Minister of Education to appoint and dismiss the rectors, the deans and the principals of the upper schools. The other article provided the retirement of the professors that were 65 years old in order to promote young intellectuals. Here we saw an obvious political character: the removal from education of the old professors, partisans of the liberal democracy values, and their replacement with young professors, followers or sympathizers of the Legionary Movement. With all these, not in all the cases, the political criteria worked, as it is proven by the remaining in the university structures, of some left-wing scholar, such as Ilie Murgulescu, Valeriu Novacu, P.P. Stănescu, Zevedei Barbu. In addition, a study of Maria Someșan proves that from 513 university professors, 111 people were proposed for elimination and only 26 for political reasons⁴. Their leader was Nicolae Iorga who protested in a letter submitted to the legionary minister, without effect⁵. About the legislative activity from the Horia Sima Ministry wrote: "Finally, he could apply the conception about the role of the Universities in the people's life. The Universities restructuring commission was set up by Traian Brăileanu. According to Sima, the leadership program of this Ministry was conceived starting with the years 20, militating in favor of promoting the Romanians in a strategic and prospective importance area, such as education⁶. By the Decree – law from October 14-15, 1940, the National union of the Christian Students, from the four students centers: Bucharest, Iași, Sibiu and Timișoara, was the only students organization admitted by the regime. The president of this structure, appointed by Ion Antonescu, was responsible for his actions in front of the minister Traian Brăileanu. The Students National Front was abolished. In addition, it was repealed any disposal or rule that abolished or forbade the students associations before 1938 and that were dominated by the legionary students. The fortune of the former Students National Front, of any kind of nature, mobile or immobile, passed in the patrimony of the Legionary movement, through the Ministry of National Education, Cults and Arts⁷.

Since November 1940, the legislation enacted the purification of the higher education, of teachers that had an anti legionary attitude in the inter-war years. In a country in which the Minister of National Education declares that pupils must be moral and behavioral models for their own teachers, in many schools the pupils created clubs and brotherhoods. They were having an intense political activity, as in the case of Rădăuți where, according to antonescian sources, the young students would dedicate many hours from their school life to the political activity⁸.

Traian Brăileanu is responsible for ethnical purifications on reasons of anti-Semitism. By the Decree-law from October 11, 1940 the Jew pupils, students and professors were excluded from education. Nevertheless, the private education could function despite the official anti-Semitism of the regime. Therefore, the Minister of Education authorized the foundation of a private upper school for the Jews. Ideologist of the Legionary Movement, Traian Brăileanu was in antithesis with Horia Sima several times. On October 21, 1940 at the inauguration of the legionary headquarters from Bârlad, Traian Brăileanu declared that the legionnaires coming to power was not a change of regime but a change of the plutocratic bourgeoisie with the legionnaire

elite. In the opinion of the professor from Cernăuți, the old bourgeoisie should not feel threatened by the new political elite. However, his work was compromised by the deterioration of the relations between the general and the legionnaires, which affected the work of Traian Brăileanu⁹. From 7 January 1941, the board of the State Administration of the Ministry of Interior informed the public that, after the intervention of the Ministry of National Education, Cults and Arts, it was forbidden the use of the cross name and other holy things in places such as restaurants, hotels, etc, that had nothing in common with these. Such emblems had to be changed immediately¹⁰.

The relationship of Traian Brăileanu with Ion Antonescu was a rigid one. Antonescu criticized the commissions set up in universities and considered, according to Horia Sima, his ministers as regiment officers. For this reason, Brăileanu wanted to give up, at the end of the year 1940, to the leadership of the Ministry. Traian Brăileanu took the floor at the meetings of the Ministers Council in September 18th, October 1st, October 28th, November 18th, November 27th, December 10th and December 17th 1940, proposing the main decrees that stood at the base of the legislation from the area he led. His ideas about the character of education and the role of the culture in the national legionary state were presented in that time newspapers¹¹.

The documents from the present episode can be found in the Fund of the Ministry of National Education, from the National Central Historic Archives and were identified through a documentation campaign in 2006, together with the student at that time, Adina Moga. They bring into light a few of the initiatives Traian Brăileanu had as Minister of Education during the dualist Ion Antonescu- Horia Sima cabinet. We mention that we selected not very well known documents; many of the secondary sides of the Traian Brăileanu's activity as minister in the national-legionary state were published, in document, as part of different works. Caught in the difficulties of one of the most difficult moments in the contemporary history of Romania, Traian Brăileanu enrolled on the line of the government. The documents prove the professor's anti-Semite policy as minister, different specific initiatives among which the restoration in rights of some teachers, followers of the Legionary Movement, that suffered because of Carol II imperative regime. Also, the anti-Semite policy of the Ministers Council is proved by a document that refers to the transfer of the teaching staff. Three documents refer to the strengthening policy of the Legionary Movement by taking over, through the Ministry, of a patrimony by the Cross Brotherhoods and Legionary Help.

We mention that, as we identify new unknown documents about the activity of the professor and politician from Bukovina, we will resume our initiative, even if we cannot take account the chronological order respected in the four parts of the measure.

DOCUMENTE:**1.**

MINISTERUL EDUCAȚIEI NAȚIONALE

Nota de cabinet, 23 septembrie 1940,

Se va întocmi o circulară pentru toate școlile, de toate gradele din țară, prin care se va atrage atenția, că se interzice elevilor și elevelor de a-și procura manuale didactice și rechizite școlare de la magazinele evreiești sau furnizate prin intermediari la astfel de magazine.

Direcțiile de școli sunt obligate să întocmească tablouri de magazine evreiești din orașul respectiv pentru ușurința orientării elevilor.

În localitățile unde nu există librării creștine, directorii de școli sunt obligați să se aprovizioneze cu manuale și rechizite din alte orașe.

A.N.I.C. Fond Ministerul Educației Naționale, 611/1940.

2.

Ministerul Educației Naționale

Registratura generală

1. Frontul Național Studențesc se desființează. Legea pentru înființarea Frontului Național Studențesc publicată în Monitorul Oficial, partea I, cu nr. 242 din 19 octombrie 1939, se abrogă în întregime.

De asemenea, se abrogă orice dispozițiuni de legi sau regulamente care au desființat sau interzis asociațiile studențești.

2. Avera fostului Front Național Studențesc, de orice natură, mobilă sau imobilă, trece asupra Ministerului Educației Naționale, Cultelor și Artelor, Direcțiunea Învățământului Superior care va întrebuința după necesități.

Dat în București, la 28 septembrie 1940.

Conducătorul Statului Român

Și

Președintele Consiliului de Miniștrii,

General Ion Antonescu

Ministrul Educației Naționale, Cultelor și Artelor,

Traian Brăileanu.

Monitorul Oficial, nr. 228 din 30 septembrie 1940.

3.

Ministerul Educației Naționale
Registratura generală

Deciziune,

Noi, Traian Brăileanu, Ministrul Secretar de Stat la Departamentul Educației Naționale, Cultelor și Artelor, Având în vedere deciziunea nr. 10.279 din 1940 a Casei Generale de Pensiuni:

Decidem:

Art. 1 Domnul Eugen L. Nicolescu, maestru de muzică la Liceul de băieți din Siliștră, se pune în retragere la pensie din oficiu pentru cauza de boală, pe ziua de 1 octombrie 1940, recunoscându-i-se o pensie de 7.206 lei, stabilită pentru 30 de ani calculați la pensie la cota de 85% din suma de lei 8.478, rezultând că, potrivit articolului 9 din legea generală de pensiuni prin aplicarea procentului de 87% la media salariilor bugetare pe ultimii doi ani de serviciu, de 9.745 de lei.

Art. 2 Domnul director al învățământului este însărcinat cu aducerea la îndeplinire a prezentei deciziuni.

Data 10 octombrie 1940,

A.N.I.C. Fond Ministerul Educației Naționale, 611/1940.

4.

Ministerul Educației Naționale
Registratura generală

Deciziune,

Noi, Traian Brăileanu, Ministrul Secretar de Stat la Departamentul Educației Naționale, Cultelor și Artelor, având în vedere avizul nr. 188.701, din 1940, al Consiliului Inspectorilor Generali:

Decidem,

Art. 1 Se primește demisia domnului Claudiu Isopescu, de la catedra de italiană, de la Liceul Gheorghe Șincai, din București, pe ziua de 1 octombrie 1940,

Art. 2 Domnul director al învățământului este însărcinat cu aducerea la îndeplinire a prezentei deciziuni.

Data, 10 octombrie 1940,

A.N.I.C. Fond Ministerul Educației Naționale, 611/1940.

5.

Ministerul Educației Naționale
Registratura generală

Avem onoarea a vă ruga să binevoiți a da un ordin circular pe întreaga țară cuprinzând următoarele:

Art. 1 Orice lămuriri sau rapoarte verbale sau scrise, referitor la orice chestiune în legătură cu fosta STRAJA ȚĂRII se vor adresa Administrației Patrimoniului Mișcării Legionare

Art. 2 Arhiva, biblioteca, gestiunea și tablouri cari se referă absolut numai la fosta STRAJA ȚĂRII să fie predate organizațiilor legionare locale.

Art. 3 Cei care vor distruge, înstrăina sau însuși indiferent sub ce formă bunuri sau acte cu fost STRAJA ȚĂRII vor fi aspru pedepsiți.

Data, 11 octombrie 1940,

A.N.I.C. Fond Ministerul Educației Naționale, 749/1940.

6.

Ministerul Educației Naționale
Registratura generală

Deciziune,

Noi, Traian Brăileanu, Ministrul Secretar de Stat la Departamentul Educației Naționale, Cultelor și Artelor, având în vedere avizul nr. 193.025, din 1940, al Consiliului Inspectorilor Generali:

Decidem,

Art. 1 Domnul Vasile Barbu, profesor titular considerat demisionat din învățământ pe ziua de 15 noiembrie 1938, se reintegrează în învățământ pe această dată, iar pe ziua de 1 septembrie 1940 i se fixează catedra de geografie, de la Liceul de băieți Aurel Vlaicu, București.

Art. 2 Domnul director al învățământului este însărcinat cu aducerea la îndeplinire a prezentei deciziuni.

Data, 18 octombrie 1940,

A.N.I.C. Fond Ministerul Educației Naționale, 611/1940.

7.

Ministerul Educației Naționale
Registratura generală

Deciziune,

Noi, Traian Brăileanu, Ministrul Secretar de Stat la Departamentul Educației Naționale, Cultelor și Artelor, având în vedere avizul nr. 193.025, din 1940, al Consiliului Inspectorilor Generali:

Decidem,

Art. 1 Se anulează suspendarea din învățământ pe ziua de 15 noiembrie 1938 a domnului Nae Tașcă, profesor de științe naturale la Liceul de băieți din Buziaș. Doamna va primi toate drepturile ce decurg din această anulare.

Art. 2 Domnul director al învățământului este însărcinat cu aducerea la îndeplinire a prezentei deciziuni.

Data, 22 octombrie 1940,

A.N.I.C. Fond Ministerul Educației Naționale, 611/1940.

8.

Ministerul Educației Naționale
Registratura generală

Deciziune,

Noi, Traian Brăileanu, Ministrul Secretar de Stat la Departamentul Educației Naționale, Cultelor și Artelor, având în vedere dispozițiunile Decretului Lege nr. 3.438, din 14 octombrie 1940, privitor la situația juridică a profesorilor evrei,

Decidem,

Art. 1 Următorii profesori și profesoare e la liceele teoretice din țară se revocă de la catedre pe ziua de 1 noiembrie 1940:

1. Elena Staureanu
2. Pomerant Sofia
3. Rolling Rachela
4. Labin Suzana
5. Alice Munteanu
6. Ofelia Gheorghiu
7. Jeaques Bick
8. Jean Augenstreich
9. Barbălat Buca

10. Beliş Alexandru

11. Ion Grubea

Art. 2 Domnul director al învățământului este însărcinat cu aducerea la îndeplinire a prezentei deciziuni.

Data, 29 octombrie 1940,

A.N.I.C. Fond Ministerul Educației Naționale, 611/1940.

9.

Ministerul Educației Naționale

Registratura generală

Deciziune,

Noi, Traian Brăileanu, Ministrul Secretar de Stat la Departamentul Educației Naționale,

Decidem,

Art. 1 Sediul Academiei Teologice Ortodoxe de la Oradea se fixează provizoriu la Beiuș.

Art. 2 În anul școlar 1940-1941 profesorii și asistenții Academiei Teologice Ortodoxe din Oradea se detașează la Academie Teologică din Arad și Caransebeș, după cum urmează:

LA ACADEMIA TEOLOGICĂ ORTODOXĂ DIN ARAD:

1. Domnul Ștefan Muntean – catedra de TESTAMENT VECHI
2. Domnul Ștefan Lupșa – Catedra de ISTORIE BISERICESCĂ
3. Domnul Ioan Petreună – Catedra de APOLOGETICĂ ȘI DOGMATICĂ
4. Domnul Cornel Givulescu – Catedra de CÂNTARE ȘI TIPIC BISERICESC

LA ACADEMIA TEOLOGICĂ ORTODOXĂ DIN CARANSEBEȘ

1. Domnul Dimitrie Belu – Catedra de FILOZOFIE MORALĂ ȘI SOCIOLOGIE
2. Domnul Dimitrie Boda – Catedra de TEOLOGIE PRACTICĂ
3. Domnul Sofronie Vlad – Catedra de TESTAMENT NOU
4. Domnul Teodor Sava – Catedra de DREPT ȘI ADMNISTRAȚIE BISERICESCĂ

Data, 30 octombrie 1940,

A.N.I.C. Fond Ministerul Educației Naționale, 966/1940.

10.

MINISTERUL EDUCAȚIEI NAȚIONALE

Registratura generală

Direcțiunea învățământului primar normal

Ministrul Educației Naționale, Cultelor și Artelor, în dorința de a dezvolta cooperația școlară s-a documentat asupra studiului în care se găsește. Din lucrările întocmite s-a putu vedea că cooperația școlară nu și-a atins scopul. În urma cercetărilor s-a stabilit că o cauză ar fi că, cooperativele de pe lângă școlile primare nu au avut ajutor material din partea cooperației adulte.

Măsurile luate au fost organizarea unui curs în București, între 15 ianuarie și 25 ianuarie 1941, cu 50 de învățători dintre absolvenți ai școlilor de cooperație, cari după terminarea cursului vor fi repartizați la fiecare județ câte unul, pentru a face pe centre cursuri cu învățători conducători de cooperative.

Data, 14 decembrie 1940,

A.N.I.C. Fond Ministerul Educației Naționale, 459/1940.

11.

Ministerul Educației Naționale

Registratura generală

Direcțiunea învățământului primar normal

Avem onoarea a vă aduce la cunoștință că, prin decizia noastră nr. 255.600 din 1940 a fost dizolvat Comitetul de conducere al Oficiului Cooperației școlare din acest minister.

Urmând a se forma un comitete din a cărui structură fac parte și reprezentanții din AJUTORUL LEGIONAR, în conformitate cu decizia nr. 255.601 din 1940, cu onoare vă rugăm să binevoiți a comunica de urgență numele persoanei ce propuneți.

Data, 11 decembrie 1940,

A.N.I.C. Fond Ministerul Educației Naționale, 459/1940.

12.

MINISTERUL EDUCAȚIEI NAȚIONALE
Registratura generală

Deciziunea din 19 decembrie 1940

Noi, Traian Brăileanu, Ministrul Secretar de Stat la Departamentul Educației Naționale, Cultelor și Artelor, având în vedere dispozițiunile Înalțului Decret Lege prin care Statul Român este declarat Stat legionar,

Având în vedere că în cadrul Statului Legionar organizarea tineretului școlar admisă este aceea a FRĂȚIILOR DE CRUCE,

Având în vedere că opera de ajutorare în cadrul Statului legionar este încredințată AJUTORULUI LEGIONAR,

Având în vedere dispozițiunile articolului 46 din legea învățământului primar normal, Decidem,

Art. 1 Comitetul de conducere al Oficiului Cooperației Școlare va avea următoarea structură:

1. Director general al învățământului primar normal
2. Un delegat al Institutului Național al Cooperației
3. Șeful Frățiilor de Cruce din țară,
4. Un delegat al AJUTORULUI LEGIONAR
5. Un inspector general numit de minister
6. Un învățător cooperatist

Art. 2 Domnul director al învățământului prima normal este însărcinat cu aducerea la îndeplinire a prezentei deciziuni.

A.N.I.C. Fond Ministerul Educației Naționale, 459/1940, f.

13.

18 ianuarie 1940

Direcțiunea Administrației de Stat din Ministerul Afacerilor Interne, cu no. 209 A, din 7 ianuarie 1941, ne face cunoscut că în urma intervenției Ministerului Educației Naționale, Cultelor și Artelor, interzice întrebuințarea numelui crucii și a altor lucruri sfinte, ca embleme la diferite localuri ca prăvălii, restaurante, hoteluri etc. ca nu au nimic comun cu acestea.

Acolo unde există asemenea embleme trebuie de urgență schimbate.

A.N.I.C. Fond Ministerul de Interne, Direcția Generală de Poliție, 45/1940, f.34.

NOTE:

1. Horia Sima, *Mari existențe legionare*, Editura Imago, Sibiu, 2000, p.132;
2. Dana Honciuc-Beldiman, *Statul Național Legionar. Septembrie 1940-ianuarie 1941. Cadrul legislativ*, Institutul Național pentru Studierea Totalitarismului, București, 2005, p.59;
3. Ioan Hudiță, *Jurnal politic (7 septembrie 1940 – 8 februarie 1941)*, ediție de Dan Berindei, Institutl European, Iași, 2000, p.71;
4. *** *Istoria românilor*, vol. IX *România în anii 1940-1947*, coord. Dinu C. Giurescu, Editura Enciclopedică, București, p.911;
5. Petre Țurlea, *Nicolae Iorga între dictatura regală și dictatura legionară*, Editura Enciclopedică, București, 2001, p.185-186;
6. Horia Sima, *op.cit.* p.130-131;
7. A. Simion, *Regimul politic din România în perioada septembrie 1940-ianuarie 1941*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1976, p.75;
8. Francisco Veiga, *Istoria Gărzii de Fier 1919-1941. Mistica ultranaționalismului*, Editura Humanitas, București, 1993, p.284;
9. A.N.I.C. Fond Ministerul de Interne, Direcția Generală de Poliție, 45/1940, f.34;
10. Horia Sima, *op.cit.* p.135;
11. *** *Procesul Mareșalului Antonescu. Documente*, Vol. I., ediție de Marcel-Dumitru Ciucă, Editura Saeculum I.O., București, 1997, p.144-145;